

Trócsányi László¹

Köszöntő²

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Tisztelt Vendégeink!

Szeretettel köszöntök mindenkit a „Kulturális identitás: a vallás szerepe Európában” című konferencián.

A mai rendezvény kezdéseként két idézetet szeretnék Önökkel megosztani, melyek szorosan kapcsolódnak a nap témájához. Az egyik idézet Jacques Delorstól származik, az Európai Bizottság egykori elnökétől, aki úgy vall magáról mint keresztény ember, aki gyakorolja is a vallását. Ő a következőképpen fogalmaz: „Az egyház hivatása, hogy lelket adjon Európának, vállalja a próféták küldetését és a szellem hírnökeinek szerepét, amely nélkül egyetlen politikai vívmány sem bizonyulhat tartósnak. Az Egyház hivatása, hogy ismét a keresztény hit alapvető parancsolatait hirdessék egy olyan korban, amelyet könyörtelen önzés, a másság elutasítása, az ősrégi gyűlöletek fenyegetnek.”

A másik idézet Henri Spaaktól származik, volt belga miniszterelnöktől, aki 1954. szeptember 18-án a belga parlamentben az alábbiakat mondta: „Szükséges-e, hogy én emlékeztessem magukat, hogy mi, akik esetenként különbözőképpen gondolkodunk, ugyanolyan módon imádkozunk? Vajon tisztában vagyunk-e azzal, hogy mi, akiknek személyes, egyéni vagy filozófiai meggyőződése eltérő, mégis ugyanahhoz a keresztény civilizációhoz tartozunk. Amikor már mindannyian meghaltunk, és egyikünkre sem fognak emlékezni, valahonnan visszatekintve az idő távlatából mégis tisztában leszünk azzal, hogy ezt a közös kalandot együtt éltük meg.”

A mai konferenciának a témáját illetően, talán néhány további bevezető gondolat a részemről. Nagyon sok szó esik arról, hogy az Európai Unió demokratikus deficitben szenved. Ma különösen látjuk, hogy az Európai Unió bizonyos értelemben sok probléma előtt áll, a gazdasági kihívásoktól kezdve politikai feszültségeken át, és egy nagyfokú értetlenség a polgárok részéről is kimutatható. Húsz, harminc évvel ezelőtt egyértelmű volt, hogy mi európaiak együvé tartozunk, együtt kell dolgozni, és szükségünk van az európai integrációra. Ma húsz, harminc év után arról kell beszélünk, hogy miért kell együtt dolgoznunk. Megváltozott a gondolkodásmódunk. Úgy gondolom, hogy a probléma az, hogy a polgárok igazából nem tudják, mit is várunk mi Európától. Ebben a kérdésben nagyon fontos közvetítő szerep hárul az egyházakra. Az egyházak nem csak a templomok falai között mondhatják el vélemény-

1 Trócsányi László, igazgató, egyetemi tanár, Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézet, Állam- és Jogtudományi Kar, Szegedi Tudományegyetem

2 „Kulturális identitás: a vallás szerepe Európában” című konferencia (2013. április 25.) elhangzott előadás alapján

nyüket a közéletről, hanem szükséges, hogy a templomokon kívül is tudjanak beszélni szegénységről, társadalmi felzárkóztatásról, morálról, etikáról, ami nagyon fontos ahhoz, hogy Európa polgárai egymást jobban megértsék. A társadalmi szervezetek a civil szférának a részei, és ezen társadalmi szervezetek között az egyik legfontosabb szervezetek maguk az egyházak.

Amikor azt mondjuk, hogy *egység és sokszínűség*, az nem csak a tagállamok szintjén, de az egyházak szintjén is megállapítható. Egység azért mert az értékeink azonosak. Az értékek teljesen világosak, szabályozva is vannak különböző dokumentumokban, a jogállamiságtól kezdve sorolhatjuk a különböző értékeinket. Mindazonáltal vannak nemzeti sajátosságaink. Minden országnak megvan a saját történelme, s ez megjelenik a nemzeti és az alkotmányos identitásában. Az egyházaknál is beszélhetünk egységről és sokszínűségről. Az ökumenizmus ténylegesen az egységet jelenti, mert vannak bizonyos hitvallások, amelyek közösek, bizonyos értékek, amelyek szintén közösek az egyházak értékrendjében. Azonban az egyes vallások és tanai között óriási különbségek is vannak. Tehát az *egység és sokszínűség* ugyanúgy megállapítható Európában a tagállamok és az egyházak szintjén is. Mindazonáltal, vannak közös elvek az állam és az egyház szintjén is. Ha a szubszidiaritás elvét nézzük, akkor az valójában a katolikus egyház tanáiból származik, amit a szociális és gazdasági kérdések kapcsán dolgozott ki, ma pedig az Európai Uniónak az egyik alapelve. A szolidaritás elve, az emberi jogok védelme, az alapjogok védelme az államok feladata, ugyanakkor az egyházak is kiállnak az emberi jogok védelmezőjeként. Szociális jogok, a diszkrimináció tilalma, a béke, az emberi méltóság védelme. Sorolhatjuk tovább azokat az értékeket, amelyek összekötnek bennünket.

A dialógus fontosságát szintén ki kell emelni. A dialógus, amely fontos feladata az államoknak, fontos feladata az európai kontinensnek és fontos feladata az egyházaknak is. Az, hogy a közös európai keresztény kultúra milyen kapcsolatokat épít ki más kontinensek más vallásaival egy alapvető kérdés ma egy olyan Európában, ahol a bevándorlás következtében több millió nem keresztény gyökerű, más vallásokhoz tartozó polgár él. Tehát a vallások közötti dialógus az egyik alapkérdésévé vált az Európai Uniónak. Természetesen felmerülnek a szervezeti kérdések is, mint az állam és egyház viszonya, amiben minden országnak ismét eltérő megoldásai vannak. És felmerül végül, hogy az egyház, mint szervezet, hogyan tud az Európai Unióval tárgyalni.

Láthatjuk, állam, egyház, Európa ezek összekapcsoló fogalmak. Amikor azt mondjuk, hogy „Európának lelket kell adni”, illetve azt mondjuk, hogy Európában van egy demokratikus deficit, akkor ebben az egyházaknak és a vallásnak nagyon fontos szerepe van. Természetesen mindezekre nem könnyű a válasz, de a mai konferencián lehetőség nyílik, hogy ezekről a kérdésekről vitatkozzunk és nézzük meg azt, hogy az egyházak és a vallások milyen feladatokat tudnak betölteni abban, hogy Európa polgárai egymást jobban megértsék és az Európai Unióban ne a széthúzás, hanem sokkal inkább a közös gondolkodás és a közös felelősségérzet legyen jelen.

Kívánok a konferenciának sok sikert és jó munkát.